

Центральноукраїнський національний технічний університет
Кафедра економіки, підприємництва та готельно-ресторанної справи

“ЗАТВЕРДЖУЮ”
Проректор з
науково-
педагогічної роботи
КИРИЧЕНКО А.М.

Сергія 20 25 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

**Міжнародна конкурентоспроможність
та безпека соціальних систем в контексті
забезпечення сталого розвитку**

Спеціальність С1 Економіка та міжнародні економічні відносини
за спеціалізацією С1.01 «Економіка»
Освітньо-наукова програма: «Економіка»
Економічний факультет

2025 – 2026 навчальний рік

Розробник: доктор екон. наук, професор Зайченко Володимир Васильович

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри економіки, підприємництва та готельно-ресторанної справи

Протокол від «27» серпня 2025 року № 1

Декан економічного факультету: д.е.н., проф. ШАЛІМОВА Н.С.

(підпис)

(ШАЛІМОВА Н.С.)

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній рівень	Денна форма навчання	Заочна форма навчання
Кількість кредитів ЄКТС - 4	Галузь знань: С Соціальні науки, журналістика, інформація та міжнародні відносини	Здобуття компетентностей із спеціальності	
Загальна кількість годин - 120	Спеціальність: С1 Економіка та міжнародні економічні відносини (за спеціалізаціями) Спеціалізація: С1.01 Економіка	Рік підготовки: 1-й	Рік підготовки: 1-й
Тижневих годин навчання: аудиторних – 3 самостійної роботи здобувача – 6	Освітній рівень: третій (освітньо-науковий) рівень Освітня кваліфікація: доктор філософії з економіки та міжнародних економічних відносин за спеціалізацією економіка	Семестр: 2-й	Семестр: 2-й
		Лекції: 26 год.	Лекції: 4 год.
		Практичні: 13 год.	Практичні: 2 год.
		Самостійна робота: 81 год.	Самостійна робота: 114 год.
		Вид контролю: екзамен	Вид контролю: екзамен

Мова навчання: **українська**

2. Мета і завдання дисципліни

Метою вивчення дисципліни «Міжнародна конкурентоспроможність та безпека соціальних систем в контексті забезпечення сталого розвитку» є формування у здобувачів ступеня доктора філософії цілісного теоретико-методологічного бачення закономірностей формування та розвитку міжнародної конкурентоспроможності соціально-економічних систем у взаємозв'язку з економічною безпекою, сталим розвитком і резильєнтністю в умовах глобальних трансформацій.

Дисципліна спрямована на набуття здобувачами здатності комплексно аналізувати багаторівневі чинники конкурентоспроможності держав і регіонів, оцінювати вплив глобалізації, інновацій, цифровізації, інституційної якості врядування та міжнародної інтеграції на економічну безпеку і соціальну стійкість, а також критично інтерпретувати результати міжнародних рейтингів і аналітичних індексів.

Вивчення курсу має на меті сформувати у майбутніх науковців навички застосування сучасних аналітичних інструментів для оцінювання конкурентних позицій країн, розробки стратегій сталого та інклюзивного розвитку, управління ризиками і шоками, планування повоєнного відновлення та підвищення резильєнтності соціально-економічних систем. Особлива увага приділяється формуванню стратегічного бачення розвитку України в довгостроковій

перспективі з урахуванням мегатрендів технологічних, демографічних, кліматичних і геополітичних змін.

Таким чином, мета дисципліни полягає у підготовці здобувачів третього освітньо-наукового рівня до здійснення самостійних наукових досліджень і розробки науково обґрунтованих рекомендацій у сфері міжнародної конкурентоспроможності, економічної безпеки та сталого розвитку в умовах високої глобальної невизначеності.

Основними завданнями навчальної дисципліни є:

1. Сформувані теоретико-методологічні знання щодо сутності, рівнів і чинників міжнародної конкурентоспроможності соціально-економічних систем та її взаємозв'язку з економічною безпекою і сталим розвитком.

2. Розкрити структуру та механізми забезпечення економічної безпеки держав і суспільств у міжнародному вимірі, визначити ключові глобальні загрози, ризики та виклики в умовах економічної, технологічної та геополітичної нестабільності.

3. Опанувати концепцію сталого розвитку як стратегічну основу довгострокової конкурентоспроможності, з урахуванням економічних, соціальних та екологічних складових розвитку.

4. Дослідити роль інновацій, цифровізації та технологічного розвитку у формуванні конкурентних переваг і зміцненні економічної безпеки соціально-економічних систем.

5. Проаналізувати вплив глобалізації та міжнародної інтеграції на конкурентне середовище, участь країн у глобальних ланцюгах доданої вартості та трансформацію моделей національного розвитку.

6. Сформувані навички аналізу економічної політики та якості врядування як ключових чинників конкурентоспроможності, резильєнтності та стійкості соціально-економічних систем.

7. Опанувати методи оцінювання конкурентоспроможності, економічної безпеки та сталого розвитку, зокрема шляхом використання міжнародних індексів, рейтингів і аналітичних інструментів.

8. Розвинути здатність до стратегічного мислення у питаннях повоєнного економічного відновлення, регіонального розвитку та смарт-спеціалізації в контексті підвищення конкурентоспроможності України.

9. Сформувані навички прогнозування та сценарного аналізу майбутніх глобальних тенденцій і мегатрендів, що впливають на міжнародну конкурентоспроможність і безпеку.

10. Підготувати здобувачів до самостійної науково-дослідної діяльності, розробки науково обґрунтованих рекомендацій і стратегічних рішень у сфері міжнародної конкурентоспроможності, економічної безпеки та сталого розвитку з урахуванням тематики дисертаційних досліджень.

Передумови для вивчення дисципліни (структурно-логічна схема підготовки фахівця). Враховуючи послідовність накопичення знань та

інформації, дисципліна вивчається після опанування дисциплін: «Тренди розвитку нової економіки», «Забезпечення економічного розвитку в умовах цифровізації», «Англійська мова за профілем наукової спеціальності».

3. Результати навчання

Інтегральна компетентність:

Здатність продукувати нові ідеї, розв'язувати комплексні проблеми у сфері економіки, а також проводити власне наукове дослідження, результати якого мають наукову новизну, теоретичне та практичне значення, що передбачає глибоке переосмислення наявних та створення нових цілісних знань та/або професійної практики.

Загальні компетентності (ЗК):

ЗК01. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК02. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК03. Здатність працювати в міжнародному контексті.

ЗК04. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

ЗК05. Здатність розв'язувати комплексні проблеми економіки на основі системного наукового світогляду та загального культурного кругозору із дотриманням принципів професійної етики та академічної доброчесності.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності:

СК01. Здатність виконувати оригінальні дослідження, досягати наукових результатів, які створюють нові знання в економіці та дотичних до неї міждисциплінарних напрямках і можуть бути опубліковані у провідних наукових виданнях з економіки та суміжних галузей.

СК02. Здатність усно і письмово презентувати та обговорювати результати наукових досліджень та/або інноваційних розробок українською та англійською мовами.

СК03. Здатність використовувати сучасні методології, методи та інструменти емпіричних і теоретичних досліджень у сфері економіки, методи комп'ютерного моделювання, сучасні цифрові технології, бази даних та інші електронні ресурси, спеціалізоване програмне забезпечення у науковій та науково-педагогічній діяльності.

СК05. Здатність виявляти, поглиблено аналізувати та вирішувати проблеми дослідницького характеру у сфері економіки з врахуванням економічних ризиків та можливих соціально-економічних наслідків, оцінювати та забезпечувати якість виконуваних досліджень, у тому числі з питань європейської та євроатлантичної інтеграції.

СК06. Здатність обґрунтовувати та готувати економічні рішення на основі розуміння закономірностей розвитку соціально-економічних систем і процесів із застосуванням математичних методів та моделей

СК07. Здатність ініціювати, розробляти і реалізовувати комплексні наукові проекти в економіці та дотичні до неї міждисциплінарні підходи, проявляти лідерство та відповідальність при їх реалізації; комерціалізувати результати наукових досліджень та забезпечувати дотримання прав інтелектуальної власності.

СК08. Здатність створювати концептуальні наукові підходи до забезпечення економічної безпеки та підвищення конкурентоспроможності національної економіки, регіональних систем і бізнес-структур в умовах глобальної нестабільності.

СК09. Здатність генерувати моделі сталого та інноваційного розвитку економічних систем, обґрунтовуючи пріоритети їх структурної модернізації, повоєнного відновлення та смарт-спеціалізації на макро-, мезо- та мікрорівнях в умовах цифровізації.

Результати навчання:

РН01. Мати передові концептуальні та методологічні знання з економіки, управління соціально-економічними системами і на межі предметних галузей, а також дослідницькі навички, достатні для проведення фундаментальних і прикладних досліджень на рівні світових досягнень з відповідного напрямку.

РН02. Глибоко розуміти базові (фундаментальні) принципи та методи економічних наук, а також методологію наукових досліджень, створювати нові знання у сфері економіки з метою досягнення економічного та соціального розвитку в умовах глобалізації.

РН03. Розробляти та досліджувати фундаментальні та прикладні моделі соціально-економічних процесів і систем, ефективно використовувати їх для отримання нових знань та/або створення інноваційних продуктів у економіці та дотичних міждисциплінарних напрямках.

РН04. Застосовувати сучасні інструменти і технології пошуку, оброблення та аналізу інформації, зокрема, статистичні методи аналізу великих масивів даних та/або складної структури, спеціалізоване програмне забезпечення та інформаційні системи.

РН05. Пропонувати нові рішення, розробляти та наукові проекти, які дають можливість переосмислити наявне та створити нове цілісне знання та/або професійну практику і розв'язувати значущі і фундаментальні та прикладні проблеми економічної науки з врахуванням соціальних, економічних, екологічних та правових аспектів; забезпечувати комерціалізацію результатів наукових досліджень та дотримання прав інтелектуальної власності.

РН06. Вільно презентувати та обговорювати з фахівцями і нефахівцями результати досліджень, теоретичні та практичні проблеми економіки державною

та іноземною мовами, кваліфіковано відображати результати досліджень у наукових публікаціях у провідних наукових виданнях. РН08. Планувати і виконувати емпіричні та/або теоретичні дослідження у сфері економіки та з дотичних міждисциплінарних напрямів, критично аналізувати результати власних досліджень і результати інших дослідників у контексті усього комплексу сучасних знань щодо досліджуваної проблеми.

РН08. Планувати і виконувати емпіричні та/або теоретичні дослідження у сфері економіки та з дотичних міждисциплінарних напрямів, критично аналізувати результати власних досліджень і результати інших дослідників у контексті усього комплексу сучасних знань щодо досліджуваної проблеми.

РН09. Формулювати і перевіряти гіпотези; використовувати для обґрунтування висновків належні докази, зокрема, результати теоретичного аналізу, емпіричних досліджень і математичного та/або комп'ютерного моделювання, наявні літературні дані.

РН10. Обґрунтовувати новітні механізми зміцнення економічної безпеки та моделювати сценарії підвищення конкурентоспроможності економічних систем різного ієрархічного рівня з урахуванням глобальних викликів та ризиків.

РН11. Проектувати механізми сталого та інноваційного розвитку економіки, визначати напрями структурної трансформації та повоєнного відновлення територій в умовах цифровізації.

4. Політика курсу та академічна доброчесність

Політикою курсу передбачено, що здобувачі вищої освіти дотримуватимуться принципів академічної доброчесності та повною мірою усвідомлюють наслідки в разі їх порушення.

Під час освітнього процесу в Центральнотехнічному університеті здобувачі вищої освіти, викладачі та адміністрація здійснюють свою діяльність відповідно до Положення про організацію освітнього процесу, Положення про організацію вивчення вибіркових навчальних дисциплін та формування індивідуального навчального плану ЗВО, а також Кодексу академічної доброчесності ЦНТУ.

5. Програма навчальної дисципліни

№	Назва теми	Години (л/п/с)	Завдання
1	2	3	4
1	Лекція 1. Тема 1. Сутність міжнародної конкурентоспроможності соціально-економічних систем План 1. Поняття та рівні конкурентоспроможності 2. Фактори міжнародної конкурентоспроможності 3. Моделі та теорії конкурентних переваг	2/2/6	1. Підготовка до дискусії: «Міжнародна конкурентоспроможність і безпека соціальних систем: рейтинги чи реальна стійкість розвитку?» 2. Аналіз кейсу: «Конкурентоспроможність в умовах нестабільності: досвід»

	4. Методи оцінювання міжнародної конкурентоспроможності 5. Поточний стан конкурентоспроможності України		України та міжнародні порівняння»
2	Лекція 2. Тема 2. Економічна безпека соціальних систем у міжнародному вимірі План 1. Поняття економічної безпеки держави та суспільства 2. Структура економічної безпеки: основні складові та загрози 3. Глобальні чинники та виклики економічній безпеці 4. Оцінювання рівня економічної безпеки: підходи та індикатори 5. Взаємозв'язок економічної безпеки та конкурентоспроможності	2/2/6	1. Підготовка до дискусії: «Економічна безпека чи конкурентоспроможність: що є передумовою, а що - результатом?» 2. Аналітичний кейс: «Економічна безпека в умовах глобальних шоків: уроки для соціальних систем» 3. Підготовка презентацій
3	Лекція 3. Тема 3. Сталий розвиток у системі міжнародної конкурентоспроможності та безпеки План 1. Сталий розвиток: глобальні концепції та національний контекст 2. Економічна, соціальна та екологічна складові сталого розвитку 3. Сталий розвиток і міжнародна конкурентоспроможність 4. Виклики сталого розвитку як фактори ризику для економік 5. Сталість у стратегіях розвитку країн і бізнесу	2/2/6	1. Підготовка до дискусії: «Сталий розвиток як конкурентна перевага чи як обмеження економічного зростання?» 2. Аналітичний кейс: «Сталий розвиток у національних стратегіях: між безпекою та конкурентоспроможністю» 3. Аналіз законодавчих актів
4	Лекція 4. Тема 4. Інноваційний розвиток як чинник міжнародної конкурентоспроможності та безпеки План 1. Інновації та конкурентні переваги 2. Національна інноваційна система (НІС) 3. Глобальні інноваційні індекси та позиція України 4. Інновації і економічна безпека 5. Політики стимулювання інноваційного розвитку	2/2/6	1. Підготовка до дискусії: «Інновації як джерело конкурентних переваг чи як фактор зростання ризиків для економічної безпеки?» 2. Аналітичний кейс: «Інноваційна спроможність країни в глобальному вимірі: виклики та можливості для України» 3. Тестування
5	Лекція 5. Тема 5. Цифровізація та цифрова економіка в контексті конкурентоспроможності та безпеки План	2/-/6	1. Самостійне вивчення цифрових чинників впливу: поглиблений аналіз ключових цифрових чинників, що впливають на міжнародну конкурентоспроможність та

	1. Цифрова економіка: визначення та тренди 2. Цифровізація як фактор конкурентоспроможності 3. Цифрова трансформація суспільства та економічна безпека 4. Стратегії цифрового розвитку: міжнародний досвід і Україна 5. «Цифрові» конкурентні переваги України та їх зміцнення		економічну безпеку соціально-економічних систем. 2. Підготовка аналітичної довідки, щодо стану та перспектив цифрової трансформації економіки України у порівнянні з міжнародним досвідом. 3. Опрацювання рекомендованих джерел
6	Лекція 6. Тема 6. Глобалізація та світове конкурентне середовище: виклики для країн План 1. Сутність та етапи економічної глобалізації 2. Глобальна конкуренція та конкурентні стратегії країн 3. Глобальні ланцюги доданої вартості (Global Value Chains) 4. Глобалізація vs економічна безпека 5. Місце України в умовах глобалізації	2/-/6	1. Самостійне опрацювання: проаналізувати сутність і етапи економічної глобалізації та їх вплив на світове конкурентне середовище. 2. Аналітичне завдання (кейс): оцінити участь України (або іншої країни) у глобальних ланцюгах доданої вартості з позицій міжнародної конкурентоспроможності та економічної безпеки, визначити ключові ризики та можливості. 3. Опрацювання джерел: вивчити рекомендовані наукові та аналітичні матеріали з проблем глобалізації, глобальної конкуренції та GVC.
7	Лекція 7 Тема 7. Економічна політика та врядування для конкурентоспроможності і безпеки План 1. Роль держави у конкурентоспроможності: дебати економічної теорії 2. Промислова та інноваційна політика як інструменти формування конкурентоспроможності 3. Інститути і регулювання, що забезпечують конкуренцію та економічну безпеку 4. Управління економічною безпекою: стратегічне планування та резерви 5. Якість врядування (governance) та конкурентоспроможність	2/2/7	1. Підготовка до дискусії: «Роль держави у формуванні конкурентоспроможності та забезпеченні економічної безпеки». 2. Аналітичне завдання (кейс): аналіз економічної політики та інституцій врядування окремої країни (зокрема України) з позицій конкурентоспроможності та економічної безпеки. 3. Самостійна робота: опрацювання стратегічних документів і наукових джерел; підготовка короткої аналітичної записки з урахуванням теми індивідуального дисертаційного дослідження.
8	Лекція 8 Тема 8. Смарт-спеціалізація та регіональний розвиток конкурентоспроможності План 1. Концепція смарт-спеціалізації: теоретичні засади та ключові принципи	2/-/6	1. Визначення пріоритетів смарт-спеціалізації (практичне завдання): обрати один регіон України та визначити потенційні напрями смарт-спеціалізації на основі наявного економічного,

	2. Європейський досвід реалізації стратегій смарт-спеціалізації (S3) 3. Україна: регіональні стратегії на засадах смарт-спеціалізації 4. Смарт-спеціалізація і післявоєнне відновлення регіонів України 5. Координація регіональної і національної конкурентної політики в логіці S3: уникнення дублювання, моніторинг і інтеграція політик		інноваційного та людського потенціалу. 2. Аналітична робота з регіональними стратегіями: проаналізувати Стратегію розвитку регіону або S3-документ з позицій впливу на регіональну конкурентоспроможність і економічну безпеку в умовах післявоєнного відновлення. 3. Підготовка короткого аналітичного звіту: сформулювати висновки щодо ефективності координації регіональної та національної політики у логіці смарт-спеціалізації, визначити ризики дублювання політик та запропонувати напрями їх узгодження.
9	Лекція 9 Тема 9. Повоєнне економічне відновлення та конкурентоспроможність країни План 1. Економіка в період війни та наслідки конфлікту: теоретичні підходи й емпіричні реалії (на прикладі України та міжнародного досвіду) 2. Планування повоєнного відновлення: принципи та пріоритети (у контексті конкурентоспроможності та безпеки) 3. Забезпечення конкурентоспроможності у процесі повоєнної відбудови: економічна логіка, можливості та ризики 4. Міжнародна фінансова підтримка та координація повоєнного відновлення: джерела, інституційна архітектура та вплив на конкурентоспроможність 5. Регіональний аспект повоєнного відновлення	2/2/6	1. Підготовка до дискусії: «Повоєнне відновлення: повернення до довоєнної моделі чи формування нової конкурентоспроможної економіки?» 2. Аналітичне завдання (кейс): проаналізувати один із національних або міжнародних планів повоєнного відновлення (Україна, країни Балкан, післявоєнна Європа тощо) з позицій впливу на довгострокову конкурентоспроможність та економічну безпеку. 3. Тестування
10	Лекція 10 Тема 10. Резильєнтність соціально-економічних систем та економічна стійкість План 1. Поняття та вимірювання резильєнтності соціально-економічних систем 2. Типи шоків та їх вплив на резильєнтність соціально-економічних систем	2/-/6	1. Підготовка презентації: «Резильєнтність чи зростання: що має бути пріоритетом економічної політики в умовах постійних шоків?» 2. Аналітичне завдання (кейс): проаналізувати резильєнтність соціально-економічної системи окремої країни (зокрема України) до одного з типів шоків (воєнного, фінансового, енергетичного, пандемічного), визначивши роль

	3. Роль структурної політики в резильєнтності 4. Фінансова та монетарна резильєнтність 5. Суспільна та інституційна стійкість		структурної, фінансової та монетарної політики. 3. Самостійна робота: опрацювати наукові та аналітичні джерела щодо вимірювання резильєнтності; підготувати коротку аналітичну записку з урахуванням теми індивідуального дисертаційного дослідження.
11	Лекція 11 Тема 11. Вимірювання та аналітичні інструменти міжнародної конкурентоспроможності і сталого розвитку План 1. Огляд ключових глобальних індексів і рейтингів міжнародної конкурентоспроможності та сталого розвитку 2. Методологія на прикладі: GCI та IMD 3. Аналіз прикладу країни в рейтингах (case-study): Україна в системі міжнародних індексів конкурентоспроможності 4. Індекси сталого розвитку та інклюзивності у системі оцінювання розвитку і конкурентоспроможності країн 5. Користування міжнародними рейтингами для формування та оцінювання державної політики	2/-/6	1 Підготовка до дискусії: «Міжнародні рейтинги: об'єктивний інструмент аналізу чи спрощене відображення складних процесів розвитку?» 2. Аналітичне завдання (case-study): проаналізувати позиції обраної країни (зокрема України) у ключових міжнародних індексах конкурентоспроможності та сталого розвитку (GCI, IMD, SDG Index), визначити сильні та слабкі сторони і зробити висновки для державної політики. 3. Завдання використати дані міжнародних рейтингів для формування коротких аналітичних рекомендацій щодо підвищення конкурентоспроможності та сталості розвитку з урахуванням теми індивідуального дисертаційного дослідження. Підготувати презентацію.
12	Лекція 12 Тема 12. Міжнародне співробітництво та інтеграція в забезпеченні сталого розвитку і конкурентоспроможності План 1. Міжнародна торгівля та співпраця: взаємний вииграш чи конкуренція 2. Регіональні інтеграційні об'єднання як чинник конкурентоспроможності та сталого розвитку 3. Міжнародні інституції і глобальні виклики: колективні відповіді та вплив на конкурентоспроможність 4. Геоекономічні блоки та економічна безпека: як фрагментація змінює глобальну конкуренцію 5. Стратегія міжнародної економічної інтеграції України: євроінтеграція, G7, глобальні ринки капіталу та «опціон» на інші об'єднання	2/-/6	1. Підготовка презентації: «Міжнародна інтеграція в умовах фрагментації світової економіки: джерело конкурентних переваг чи ризик для економічної безпеки?» 2. Аналітичне завдання (case-study): проаналізувати вплив участі країни (зокрема України) у міжнародних інтеграційних об'єднаннях та співпраці з міжнародними інституціями на конкурентоспроможність, сталий розвиток і економічну безпеку. 3. Самостійна робота: опрацювати стратегічні документи та аналітичні матеріали щодо міжнародної економічної інтеграції; підготувати коротку аналітичну записку з урахуванням теми індивідуального дисертаційного дослідження.

13	Лекція 13 Тема 13. Майбутні тенденції та виклики для міжнародної конкурентоспроможності і безпеки План 1. Технологічна революція та економіка майбутнього: виклики й можливості для міжнародної конкурентоспроможності і безпеки 2. Демографічні та соціальні тренди як фактори майбутньої конкурентоспроможності і безпеки 3. Кліматичні зміни та перехід до зеленої економіки як довгостроковий чинник конкурентоспроможності і безпеки 4. Геополітична та гео економічна невизначеність: сценарії світового розвитку до 2040 року 5. Стратегічне бачення для України: «Візія Україна-2050» у контексті мегатрендів конкурентоспроможності та безпеки	2/1/8	1. Підготовка до дискусії: «Мегатренди ХХІ століття: що визначатиме міжнародну конкурентоспроможність і безпеку держав у довгостроковій перспективі?» Аспірантам пропонується обговорити вплив технологічних, демографічних, кліматичних і геополітичних трендів на трансформацію моделей розвитку та систем безпеки країн. 2. Аналітичне завдання (стратегічний кейс): розробити коротке стратегічне бачення розвитку обраної країни (зокрема України) до 2040–2050 рр. з урахуванням ключових мегатрендів міжнародної конкурентоспроможності та безпеки, визначивши основні можливості, ризики та пріоритети державної політики. 3. Підготовка до іспиту. 4. Підсумкове тестування.
14	Всього	26/13/81	

6. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин							
	денна форма				заочна форма			
	усього	у тому числі			усього	у тому числі		
лекції		практичні	самостійна на робота	лекції		практичні	Самостійна робота	
Тема 1. Сутність міжнародної конкурентоспроможності соціально-економічних систем	10	2	2	6	8	2	-	6
Тема 2. Економічна безпека соціальних систем у міжнародному вимірі	10	2	2	6	8	2	-	4
Тема 3. Сталій розвиток у системі міжнародної конкурентоспроможності та безпеки	10	2	2	6	4	-	-	4
Тема 4. Інноваційний розвиток як чинник міжнародної конкурентоспроможності та безпеки	10	2	2	6	10	-	-	10
Тема 5. Цифровізація та цифрова економіка в контексті конкурентоспроможності та безпеки	8	2	-	6	10	-	-	10
Тема 6. Глобалізація та світове конкурентне середовище: виклики для країн	8	2	-	6	10	-	-	10
Тема 7. Економічна політика та врядування для конкурентоспроможності і безпеки	11	2	2	7	10	-	-	10

Тема 8. Смарт-спеціалізація та регіональний розвиток конкурентоспроможності	8	2	-	6	10	-	-	10
Тема 9. Повоєнне економічне відновлення та конкурентоспроможність країни	10	2	2	6	10	-	-	10
Тема 10. Резильентність соціально-економічних систем та економічна стійкість	8	2	-	6	10	-	-	10
Тема 11. Вимірювання та аналітичні інструменти міжнародної конкурентоспроможності і сталого розвитку	8	2	-	8	10	-	-	10
Тема 12. Міжнародне співробітництво та інтеграція в забезпеченні сталого розвитку і конкурентоспроможності	8	2	-	8	10	-	-	10
Тема 13. Майбутні тенденції та виклики для міжнародної конкурентоспроможності і безпеки	11	2	1	8	12	-	2	10
Всього за семестр	120	26	13	81	120	4	2	114

7. Теми семінарських (практичних) занять (з дискусіями і кейсами)

№	Назва теми практичного заняття	Форма проведення (дискусії, кейс-аналіз, рольові ігри, проєктування)	Години денна/заочна форма навчання	Рекомендовані завдання
1	2	3	4	5
1	Сутність міжнародної конкурентоспроможності соціально-економічних систем	Дискусія + Кейс-аналіз	2/-	1. Дискусія «Міжнародна конкурентоспроможність і безпека соціальних систем: рейтинги чи реальна стійкість розвитку?» 2. Аналіз кейсу: «Конкурентоспроможність в умовах нестабільності: досвід України та міжнародні порівняння»
2	Економічна безпека соціальних систем у міжнародному вимірі	Дискусія + Кейс-аналіз + презентація	2/-	1. Дискусія «Економічна безпека чи конкурентоспроможність: що є передумовою, а що - результатом?» 2. Аналітичний кейс: «Економічна безпека в умовах глобальних шоків: уроки для соціальних систем» 3. Підготовка презентації за кейсом
3	Сталий розвиток у системі міжнародної конкурентоспроможності та безпеки	Дискусія + Кейс-аналіз + аналіз законодавчих актів		1. Дискусія «Сталий розвиток як конкурентна перевага чи як обмеження економічного зростання?» 2. Аналітичний кейс: «Сталий розвиток у національних стратегіях: між безпекою та конкурентоспроможністю»
4	Інноваційний розвиток як чинник	Дискусія	2/-	1. Дискусія «Інновації як джерело конкурентних переваг чи як фактор

	міжнародної конкурентоспроможності та безпеки	+ Кейс-аналіз + тестування		зростання ризиків для економічної безпеки?» 2. Аналітичний кейс: «Інноваційна спроможність країни в глобальному вимірі: виклики та можливості для України»
5	Економічна політика та врядування для конкурентоспроможності і безпеки	Дискусія + аналітичне завдання + підготовка аналітичної записки	2/-	1. Дискусія «Роль держави у формуванні конкурентоспроможності та забезпеченні економічної безпеки». 2. Аналітичне завдання (кейс): аналіз економічної політики та інституцій врядування окремої країни (зокрема України) з позицій конкурентоспроможності та економічної безпеки. 3. Самостійна робота: опрацювання стратегічних документів і наукових джерел; підготовка короткої аналітичної записки з урахуванням теми індивідуального дисертаційного дослідження.
6	Повоєнне економічне відновлення та конкурентоспроможність країни	Дискусія + аналітичне завдання + тестування	2/-	1. Дискусія «Повоєнне відновлення: повернення до довоєнної моделі чи формування нової конкурентоспроможної економіки?» 2. Аналітичне завдання (кейс): проаналізувати один із національних або міжнародних планів повоєнного відновлення (Україна, країни Балкан, післявоєнна Європа тощо) з позицій впливу на довгострокову конкурентоспроможність та економічну безпеку.
7	Майбутні тенденції та виклики для міжнародної конкурентоспроможності і безпеки	Дискусія + аналітичне завдання + підсумкове тестування	1/2	1. Дискусія «Мегатренди XXI століття: що визначатиме міжнародну конкурентоспроможність і безпеку держав у довгостроковій перспективі?» Аспірантам пропонується обговорити вплив технологічних, демографічних, кліматичних і геополітичних трендів на трансформацію моделей розвитку та систем безпеки країн. 2. Аналітичне завдання (стратегічний кейс): розробити коротке стратегічне бачення розвитку обраної країни (зокрема України) до 2040–2050 рр. з урахуванням ключових мегатрендів міжнародної конкурентоспроможності та безпеки, визначивши основні можливості, ризики та пріоритети державної політики.
Разом годин			13/2	

8. Самостійна робота здобувача

Самостійна робота здобувача третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти в межах дисципліни «Міжнародна конкурентоспроможність та безпека соціальних систем у контексті забезпечення сталого розвитку» спрямована на поглиблення теоретико-методологічних знань і формування дослідницьких компетентностей, необхідних для аналізу та розв'язання комплексних проблем розвитку соціальних систем у глобалізованій економіці. Вона передбачає систематичне опрацювання наукових джерел, міжнародних аналітичних звітів, статистичних баз даних, а також виконання прикладних і прогностичних досліджень.

Зміст самостійної роботи здобувачів включає: - опрацювання теоретичного матеріалу: аналіз наукових публікацій, міжнародних стратегій, програм і нормативно-правових актів у сфері сталого розвитку, соціальної безпеки, конкурентоспроможності економік, людського розвитку, ринку праці та соціальної політики; - виконання індивідуальних аналітично-пошукових завдань: проведення мікро- та макродосліджень (порівняльний аналіз моделей соціальної держави, оцінка індексів конкурентоспроможності та людського розвитку, аналіз ризиків і загроз соціальній безпеці, прогнозування трансформацій ринку праці в умовах цифровізації та демографічних змін), розробка авторських концептуальних моделей і аналітичних схем; - розв'язання комплексних ситуаційних вправ (кейс-стаді): діагностика та моделювання сценаріїв реагування на виклики соціальній безпеці (соціальна нерівність, міграційні процеси, прекарізація зайнятості, демографічні дисбаланси, вплив воєнних і кризових факторів), оцінка ефективності політик сталого розвитку та соціального захисту; - виконання творчих завдань за вибором: підготовка наукових статей, тез доповідей на міжнародні й національні конференції, аналітичних доповідей, policy briefs та презентацій за тематикою дисертаційного дослідження у контексті конкурентоспроможності та безпеки соціальних систем; - підготовку до контрольних заходів: систематизація та узагальнення знань для участі в наукових дискусіях, виконання модульного контролю та підсумкового оцінювання (екзамену).

Результатом самостійної роботи є формування здатності до критичного аналізу глобальних і національних викликів соціально-економічного розвитку, уміння оцінювати рівень конкурентоспроможності та безпеки соціальних систем, прогнозувати їх трансформації та обґрунтовувати управлінські рішення на засадах сталого розвитку, соціальної відповідальності та людиноцентричного підходу.

Тематика творчих завдань для самостійної роботи здобувачів (написання наукових есе, тез доповідей, підготовка презентацій):

№	Індивідуальне творче завдання
1	Вплив цифровізації та штучного інтелекту на міжнародну конкурентоспроможність країн.
2	Інноваційна економіка як чинник довгострокової конкурентоспроможності та економічної безпеки.

№	Індивідуальне творче завдання
3	Економічна безпека соціальних систем в умовах глобальних криз і геополітичної нестабільності.
4	Сталий розвиток як стратегічна основа міжнародної конкурентоспроможності держав.
5	Роль якості врядування (governance) у формуванні конкурентних переваг країн.
6	Глобальні ланцюги доданої вартості: можливості та ризики для конкурентоспроможності України.
7	Смарт-спеціалізація та регіональна конкурентоспроможність у контексті післявоєнного відновлення.
8	Повоєнне економічне відновлення як шанс структурної модернізації та підвищення конкурентоспроможності.
9	Резильєнтність соціально-економічних систем як фактор економічної стійкості та безпеки.
10	Мегатренди XXI століття і стратегічне бачення розвитку України в контексті міжнародної конкурентоспроможності та безпеки.

Тематика індивідуальних аналітично-пошукових завдань з дисципліни(за вибором)

№	Назва завдання	Суть завдання	Основні вимоги до виконання та звітність
1	«Профіль конкурентоспроможної країни»	Формування узагальненого профілю міжнародної конкурентоспроможності обраної країни	Визначення ключових факторів (інститути, інновації, людський капітал, цифровізація); опора на міжнародні індекси; обсяг 2–3 стор.
2	«Конкурентоспроможність vs безпека»	Аналіз взаємозв'язку між конкурентоспроможністю та економічною безпекою країни	Виявлення комплементарних і конфліктних аспектів; аналітична схема; обсяг 2 стор.
3	«Україна у глобальних рейтингах»	Порівняльний аналіз позицій України у 3–4 міжнародних рейтингах	Аналіз динаміки, сильних і слабких сторін; короткі висновки для політики; обсяг 2–2,5 стор.
4	«Інновації як джерело переваг»	Оцінка ролі інновацій у формуванні конкурентних переваг країни	Аналіз NIS, GIІ; виявлення ризиків для безпеки; обсяг 2 стор.
5	«Цифрові переваги та цифрові ризики»	Дослідження впливу цифровізації на конкурентоспроможність і безпеку	Порівняння цифрових індикаторів; аналіз кіберризиків; обсяг 2 стор.
6	«Глобалізація: вигоди та вразливості»	Аналіз участі країни у глобальних ланцюгах доданої вартості	Визначення вигод і ризиків для економічної безпеки; обсяг 2–2,5 стор.
7	«Регіональна конкурентоспроможність і S3»	Оцінка регіональної стратегії смарт-спеціалізації	Виявлення потенціалу та обмежень; зв'язок з національною політикою; обсяг 2 стор.
8	«Повоєнне відновлення і конкуренція»	Аналіз одного напрямку повоєнного відновлення України	Оцінка впливу на конкурентоспроможність і безпеку; обсяг 2–3 стор.
9	«Резильєнтність соціально-економічної системи»	Діагностика резильєнтності країни до обраного типу шоку	Визначення індикаторів; аналітичні висновки; обсяг 2 стор.
10	«Мегатренди і Візія Україна-2050»	Формування стратегічного бачення розвитку України	Аналіз технологічних, демографічних, кліматичних і геополітичних трендів; авторські висновки; обсяг 2–3 стор.

9. Методи навчання

Специфіка методів навчання при підготовці докторів філософії полягає у зміщенні акцентів з репродуктивного засвоєння інформації на науково-дослідницький та проблемно-пошуковий формати роботи. Навчальний процес будується на засадах партнерства та академічної свободи, де викладач виступає організатором наукового діалогу, а методи навчання спрямовані на розвиток навичок критичного мислення, перевірки достовірності наукових гіпотез та генерування нового знання, необхідного для виконання дисертаційного дослідження. Під час викладання навчальної дисципліни «Міжнародна конкурентоспроможність та безпека соціальних систем у контексті забезпечення сталого розвитку» застосовуються такі методи, спрямовані на формування дослідницьких та фахових компетентностей:

- словесні методи: лекції (інформаційні, проблемні), пояснення, тематичні дискусії;
- наочні методи: демонстрації, ілюстрації, мультимедійні презентації аналітичних даних;
- практичні методи: виконання аналітичних вправ, розв'язання ситуаційних задач, робота з науковими джерелами;
- інтерактивні методи: аналіз практичних кейсів зі сфери праці та зайнятості, мозковий штурм, робота в малих групах;
- інноваційні методи: проєктний метод, використання ІКТ (цифрові інструменти Google, MS Excel, QlickSense), програмне забезпечення для опитувань (Kahoot, Mentimeter), методи дистанційного навчання за допомогою платформ: Moodle, Zoom, GoogleMeet для проведення онлайн-занять, консультацій та контролю знань .

10. Система оцінювання та вимоги

Види контролю: поточний, підсумковий.

Методи контролю: спостереження за навчальною діяльністю здобувачів, усне опитування, письмовий контроль (письмові завдання, тестування).

Форма підсумкового контролю – екзамен.

Оцінку підсумкового семестрового контролю у формі екзамену становить сума балів за результатами поточного контролю, рубіжних контролів та балів, набраних здобувачем вищої освіти при складанні семестрового екзамену.

Протягом семестру здобувач може отримати максимум 60 балів та 40 балів виносяться на екзамен.

Кількість балів, одержана здобувачем вищої освіти на екзамені, додається до результатів рубіжних контролів, що разом складає оцінку знань здобувача 10 вищої освіти з навчальної дисципліни за 100-бальною шкалою та переводиться в оцінку за шкалою ЄКТС і національною шкалою («Відмінно», «Добре», «Задовільно», «Незадовільно»).

Під час виставлення оцінки враховуються результати навчальної роботи

здобувача вищої освіти протягом семестру, шкала оцінювання (національна та ЄКТС), а також рекомендовані мінімальні та максимальні «пороги» встановлення максимальної кількості балів для конкретних видів робіт.

11. Критерії та засоби оцінювання

Оцінку «відмінно» (90-100 балів, А) заслуговує здобувач, який:

- всебічно, систематично і глибоко володіє навчально-програмовим матеріалом;
- вміє самостійно виконувати завдання, передбачені програмою, використовує набуті знання і вміння у нестандартних ситуаціях;
- засвоїв основну і ознайомлений з додатковою літературою, як рекомендована програмою;
- засвоїв взаємозв'язок основних понять дисципліни та усвідомлює їх значення для професії, яку він набуває;
- вільно висловлює власні думки, самостійно оцінює різноманітні життєві явища і факти, виявляючи особистісну позицію;
- самостійно визначає окремі цілі власної навчальної діяльності, виявив творчі здібності і використовує їх при вивченні навчально-програмового матеріалу, проявив нахили до наукової роботи.

оцінку «добре» (82-89 балів, В) – заслуговує здобувач, який:

- повністю опанував і вільно (самостійно) володіє навчально-програмовим матеріалом, в тому числі застосовує його на практиці, має системні знання достатньому обсязі відповідно до навчально-програмового матеріалу, аргументовано використовує їх у різних ситуаціях;
- має здатність до самостійного пошуку інформації, а також до аналізу, постановки і розв'язування проблем професійного спрямування;
- під час відповіді допустив деякі неточності, які самостійно виправляє, добирає переконливі аргументи на підтвердження вивченого матеріалу;

оцінку «добре» (74-81 бал, С) заслуговує здобувач, який:

- в загальному роботу виконав, але відповідає на екзамені з певною кількістю помилок;
- вміє порівнювати, узагальнювати, систематизувати інформацію під керівництвом викладача, в цілому самостійно застосовувати на практиці, контролювати власну діяльність;
- опанував навчально-програмовий матеріал, успішно виконав завдання, передбачені програмою, засвоїв основну літературу, яка рекомендована програмою;

оцінку «задовільно» (64-73 бали, D) – заслуговує здобувач, який:

- знає основний навчально-програмовий матеріал в обсязі, необхідному для подальшого навчання і використання його у майбутній професії;
- виконує завдання, але при рішенні допускає значну кількість помилок;
- ознайомлений з основною літературою, яка рекомендована програмою;

- допускає на заняттях чи екзамені помилки при виконанні завдань, але під керівництвом викладача знаходить шляхи їх усунення.

оцінку «задовільно» (60-63 бали, E) – заслугує здобувач, який:

- володіє основним навчально-програмовим матеріалом в обсязі, необхідному для подальшого навчання і використання його у майбутній професії, а виконання завдань задовольняє мінімальні критерії. Знання мають репродуктивний характер.

оцінка «незадовільно» (35-59 балів, FX) – виставляється студенту, який:

- виявив суттєві прогалини в знаннях основного програмового матеріалу, допустив принципові помилки у виконанні передбачених програмою завдань.

оцінку «незадовільно» (35 балів, F) – виставляється студенту, який:

- володіє навчальним матеріалом тільки на рівні елементарного розпізнавання і відтворення окремих фактів або не володіє зовсім;

- допускає грубі помилки при виконанні завдань, передбачених програмою;

- не може продовжувати навчання і не готовий до професійної діяльності після закінчення університету без повторного вивчення даної дисципліни.

Під час виставлення оцінки враховуються результати навчальної роботи здобувача вищої освіти протягом семестру, шкала оцінювання (національна та ЄКТС), а також рекомендовані мінімальні та максимальні «пороги» встановлення максимальної кількості балів для конкретних видів робіт.

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ЄКТС	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90-100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання

12. Рекомендована література

Основна література:

1. Безпека та конкурентоспроможність економіки України в умовах глобалізації: монографія [О.С. Власюк, А.І. Мокій, О.І. Іляш, В.І. Волошин, М.І. Флейчук, Т.О. Власюк та ін.] / за заг. ред. О.С. Власюка. К.: НІСД, 2017. 384 с.
URL: https://niss.gov.ua/sites/default/files/2018-06/2018_NISD_Bezpeka_Print-093bb.pdf

2. Білик Р.С., Білик Д.Р., Гаврилюк О.В. Економічна сутність та чинники формування міжнародної конкурентоспроможності національної економіки. *Регіональна економіка*. 2024. №1. С. 95–102.
3. Брич В.Я., Охота В.І. Міжнародна конкурентоспроможність країн в умовах глобалізації: монографія. Тернопіль: ТНЕУ, 2019. 212 с.
4. Бурлуцька С.В. Пружні стратегії забезпечення сталого розвитку національної економіки: теорія та практика [монограф.] / наук. ред. Н.Ю. Рекова; Слов'янськ: ДВНЗ "Донбаський державний педагогічний університет, 2016. 320 с.
5. Варналій З.С. Економічна безпека: навч. посіб. Київ: Знання, 2009. 647 с.
6. Васенко В.К. Фінансова безпека держави: навч. посіб. Суми: Ярославна, 2013. 234 с.
7. Геєць В.М., Кизим М.О., Клебанова Т.З. та ін. Моделювання економічної безпеки: держава, регіон, підприємство: монографія / за ред. В.М. Гейця. Харків: ІНЖЕК, 2006. 240 с.
8. Грибіненко О.М. Міжнародна економічна безпека: оцінка сучасного середовища, глобальні тренди та ризик-фактори. *Економічний простір*. 2019. № 149. С. 19–39. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecpros_2019_149_4
9. Дейлі Г. Поза зростанням. Економічна теорія сталого розвитку: переклад з англійської. Київ: Інтелсфера, 2002. 234 с.
10. Дідик А.М., Погорелов Ю.С. Міжнародний досвід післявоєнного розвитку економіки: уроки для України. *Менеджмент та підприємництво в Україні*. 2023. 1(9). 269-286. URL: <https://science.lpnu.ua/sites/default/files/journal-paper/2023/sep/31286/menedzhment-273-286.pdf>
11. Інноваційні основи відновлення та розвитку країн після збройних конфліктів: монографія. Суми: Інститут стратегій інноваційного розвитку і трансферу знань, 2022. 280 с. URL: https://iidskt.org.ua/wp-content/uploads/Monografiya_Vidnovlennya_2022.pdf
12. Козак Ю.Г., Уханова І.О. (ред.) Управління міжнародною конкурентоспроможністю: підприємство – регіон: монографія. Київ: Центр учбової літератури, 2019. 173 с.
13. Лещух І.В. Теоретико-методологічні засади повоєнного відновлення економіки в контексті сучасних концепцій сталого розвитку. *Бізнес Інформ*. 2025. №5. С. 8–17. DOI: 10.32983/2222-4459-2025-5-8-17. URL: <https://oaji.net/pdf.html?n=2023/727-1754586014.pdf>
14. Людський розвиток в Україні. Пріоритети національної політики мінімізації асиметрії українського ринку праці / кер. авт. кол. О.І. Цимбал; Ін-т демографії та соціальних досліджень ім. М.В. Птухи НАН України. Київ: Академперіодика, 2021. 210 с.
15. Ляшенко О.М. Концептуалізація управління економічною безпекою підприємства: монографія. 2-ге вид., перероблене. Київ: НІСД, 2015. 348 с.

16. Отенко І.П., Булкіна І.А. Економічна безпека підприємств в умовах глобальної трансформації: монографія, Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2018. 253 с
17. Смарт-спеціалізація регіонів України: методологія та прагматика реалізації: монографія; наук. ред. Сторонянська І.З. / ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долишнього НАН України». Львів, 2022. 424 с. (Серія «Проблеми регіонального розвитку»).
18. Управління міжнародною конкурентоспроможністю: підприємство – регіон: [монографія] / [Ю.Г. Козак, І.О. Уханова, О.А. Єрмакова, О.О. Сукач, С.В. Ляліков, О.В. Сулім, Д.Н. Бурлаченко, О.В. Захарченко, О.Р. Швагер, Н.А. Постова, О.О. Біла, Л.І. Андрусенко, П.Д. Дмитрієв, Д.А. Нікіфоров]; за ред. Ю.Г. Козака, І.О. Уханової. Київ: Центр учбової літератури, 2019 173 с.
19. Хлобистов Є. В. (ред.) Сталий розвиток – ХХІ століття. Дискусії 2020: колективна монографія. Київ: НаУКМА, 2020. 288 с.
20. Acemoglu D., Robinson J. A. Why Nations Fail: The Origins of Power, Prosperity, and Poverty. New York: Crown Business, 2012. 544 p.
21. Beck U. World at Risk. Cambridge: Polity Press, 2009. 256 p.
22. Fukuyama F. Political Order and Political Decay: From the Industrial Revolution to the Globalization of Democracy. New York: Farrar, Straus and Giroux, 2014. 672 p.
23. Gereffi G. Global Value Chains and Development: Redefining the Contours of 21st Century Capitalism. Cambridge: Cambridge University Press, 2018. 456 p.
24. Krugman P. R., Obstfeld M., Melitz M. J. International Economics: Theory and Policy. 10th ed. Boston: Pearson Education, 2018. 720 p.
25. Mazzucato M. The Entrepreneurial State: Debunking Public vs. Private Sector Myths. London: Anthem Press, 2013. 288 p.
26. National Intelligence Council. Global Trends 2040: A More Contested World. Washington, DC: Office of the Director of National Intelligence, 2021. 156 p.
27. North D. C., Wallis J. J., Weingast B. R. Violence and Social Orders: A Conceptual Framework for Interpreting Recorded Human History. Cambridge: Cambridge University Press, 2009. 328 p.
28. Porter M. E. The Competitive Advantage of Nations. New York : Free Press, 1990. 896 p.
29. Rodrik D. The Globalization Paradox: Democracy and the Future of the World Economy. New York: W. W. Norton & Company, 2011. 368 p.
30. Sachs J. D. The Age of Sustainable Development. New York: Columbia University Press, 2015. 552 p.
31. Sen A. Development as Freedom. Oxford: Oxford University Press, 1999. 384 p.

32. Stiglitz J. E. *Globalization and Its Discontents Revisited: Anti-Globalization in the Era of Trump*. New York: W. W. Norton & Company, 2017. 448 p.

33. United Nations. *Transforming our World: The 2030 Agenda for Sustainable Development*. New York: United Nations, 2015. 41 p.

34. World Economic Forum. *The Global Competitiveness Report 2019*. Geneva: World Economic Forum, 2019. 666 p.

Додаткова література:

1. Болдуєва О.В., Богма О.С. Роль інновацій у забезпеченні економічної безпеки країни. Теоретичні і практичні аспекти економіки та інтелектуальної власності. 2016. №5. с.85-90.

2. Брик М.М., Петрук А.Р. Економічна безпека держави в епоху глобалізації: виклики, стратегії та перспективи. *Науковий погляд: економіка та управління*. 2023. № 4 (84). DOI: <https://doi.org/10.32782/2521-666X/2023-84-1>

3. Герасимчук З.В. Конкурентоспроможність: теорія, методологія, практика: монографія. Луцьк: Надстир'я, 2011. 94 с.

4. Гончарук Т.І. Конкуренція і конкурентоспроможність: зміст і розвиток в перехідній економіці: монографія]. Суми: ВВП Мрія-1 ЛТД, УАБС, 2010. 81с.

5. Губський Б.В., Павловська О.Д., Харчук С.В. Конкурентоспроможність національної економіки: пріоритети дослідження та експертні оцінки. К. КНЕУ, 2003. 51 с.

6. Єрмакова О.А. Інституційні важелі вдосконалення регіональної інноваційної політики України в контексті глобальних викликів: монографія; НАН України, Ін-т пробл. ринку та екон.-екол. дослідж. Одеса: ІПРЕЕД НАНУ, 2017. 394 с.

7. Козак Ю.Г. Міжнародна економіка: підруч. для студ. вищ. навч. закл. / [Козак Ю.Г., та ін.]; За ред. Ю.Г. Козака [5-те вид.] К.: ЦУЛ, 2015. 560 с.

8. Козак Ю.Г. Міжнародні організації: навч. Посібник / за ред. Ю.Г. Козака, В.В. Ковалевського, З. Кутайні та ін. Київ: Центр навчальної літератури, 2006. 483 с.

9. Піддубний І.О., Піддубна А.І. Управління міжнародною конкурентоспроможністю регіону: навч. посібник. Харківський національний економічний ун-т. Х.: ВД "Інжек", 2013. 121с.

10. Сухоруков А.І. Харазішвілі Ю.М. Моделювання та прогнозування соціально-економічного розвитку регіонів України: монографія. Київ : НІСД, 2012. 368 с.

11. Харічков С.К. Фактори міжнародної конкурентоспроможності регіону в умовах інноваційного розвитку. Економіка: реалії часу. 2015. №6. С.142-146.

12. Череп А., Воронкова В., Андрюкайтене Р., Денисенко М. Механізм підвищення конкурентоспроможності підприємства в умовах цифрової трансформації. AABE Economics Journal. 2023. № 87.

Законодавчі та нормативно-правові акти:

1. Директива 2014/95/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 22.10.2014 року, що вносить зміни до Директиви 2013/34/ЄС стосовно розкриття нефінансової та різноманітної інформації окремими великими підприємствами та групами підприємств. Європейський Парламент; Рада ЄС. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/UK/TXT/?uri=CELEX:32014L0095>

2. Керівні принципи ОЕСР для багатонаціональних підприємств. Організація економічного співробітництва та розвитку, 2011. URL: <https://www.oecd.org/corporate/mne/>

3. Паризька угода (до Рамкової конвенції ООН про зміну клімату). Організація Об'єднаних Націй (COP21 РК ООН ЗК). Прийнята 12.12.2015 року. URL: https://unfccc.int/sites/default/files/english_paris_agreement.pdf

4. Перетворення нашого світу: Порядок денний у сфері сталого розвитку до 2030 року. Генеральна Асамблея ООН. Резолюція A/RES/70/1 від 25.09.2015 року. URL: https://www.undp.org/sites/g/files/zskgke326/files/migration/ua/Agenda2030_UA.pdf

5. Принципи корпоративного управління G20/ОЕСР. Організація економічного співробітництва та розвитку, ухвалено Радою ОЕСР 08.07.2015 року. URL: <https://www.oecd.org/daf/ca/Corporate-Governance-Principles-ENG.pdf>

6. Про затвердження Національної економічної стратегії на період до 2030 року: Постанова Кабінету Міністрів України від 03.03.2021 № 179. Кабінет Міністрів України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/179-2021-%D0%BF>

7. Про захист від недобросовісної конкуренції: Закон України від 07.06.1996 № 236/96-ВР. Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/236/96-%D0%B2%D1%80>

8. Про захист економічної конкуренції: Закон України від 11.01.2001 № 2210-III. Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2210-14>

9. Про наукову і науково-технічну діяльність: Закон України від 26.11.2015 № 848-VIII. Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/848-19>

10. Про національну безпеку України: Закон України від 21.06.2018 № 2469-VIII. Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19>

11. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 11 серпня 2021 року “Про Стратегію економічної безпеки України на період до 2025 року”: Указ Президента України від 11.08.2021 № 347/2021. Президент України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/347/2021>

12. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 14 вересня 2020 року “Про Стратегію національної безпеки України”: Указ Президента України від 14.09.2020 № 392/2020. Президент України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/392/2020>

13. Про Стратегію сталого розвитку “Україна – 2020”: Указ Президента України від 12.01.2015 № 5/2015. Президент України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5/2015>

14. Про схвалення Концепції розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018–2020 роки та затвердження плану заходів щодо її реалізації: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 17.01.2018 № 67-р. Кабінет Міністрів України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/67-2018-%D1%80>

15. Регламент (ЄС) 2021/1119 Європейського Парламенту та Ради від 30.06.2021 року, що встановлює рамки для досягнення кліматичної нейтральності (Європейський кліматичний закон). Європейський Парламент; Рада ЄС. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/UK/TXT/?uri=CELEX:32021R1119>

16. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони, підписана 27.06.2014 року (ратифікована Законом № 1678-VII від 16.09.2014). Україна; Європейський Союз. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011

Інформаційні ресурси:

1. Економічний науково-практичний журнал «Сталий розвиток економіки». URL: <https://economdevelopment.in.ua/index.php/journal>

2. Електронний журнал з економічних наук «Економіка та суспільство». URL: <https://economyandsociety.in.ua/>

3. Національна доповідь «Цілі сталого розвитку: Україна». 2017. URL: <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/sites/1/natsionalna-dopovid-csr-Ukrainy.pdf>

4. IMD World Competitiveness Center. World Competitiveness Yearbook 2023. Lausanne: IMD, 2023. URL: <http://docencia.uaeh.mx/estudios-pertinencia/docs/AGENDA%20INDEX%20GLOBAL/IMD%20World%20Competitiveness%20Booklet%202023.pdf>

5. UkraineInvest. URL: <https://ukraineinvest.gov.ua/>

6. Sustainable Development Solutions Network. SDG Index and Dashboards Report 2023. 2023. URL: <https://www.sdgindex.org/reports/sustainable-development-report-2023/>

7. World Economic Forum. The Global Competitiveness Report 2019. Geneva: WEF, 2019. 666 p. URL: <https://www.weforum.org/publications/how-to-end-a-decade-of-lost-productivity-growth/>

8. World Economic Forum. The Global Competitiveness Report. SPECIAL EDITION 2020. How Countries are Performing on the Road to Recovery.

[URL:https://www3.weforum.org/docs/WEF_TheGlobalCompetitivenessReport2020.pdf](https://www3.weforum.org/docs/WEF_TheGlobalCompetitivenessReport2020.pdf)

9. World Economic Forum. Annual Report 2024-2025. URL: https://reports.weforum.org/docs/WEF_Annual_Report_2024_2025.pdf

10. WIPO. Global Innovation Index 2024: Unlocking the Promise of Social Entrepreneurship. Geneva: World Intellectual Property Organization, 2024. URL: <https://www.wipo.int/edocs/pubdocs/en/wipo-pub-2000-2024-en-global-innovation-index-2024.pdf>

11. World Trade Organization. World Trade Report 2023: Re-globalization for a Secure, Inclusive and Sustainable Future. Geneva: WTO, 2023. URL: https://www.wto.org/english/res_e/booksp_e/wtr23_e/wtr23_e.pdf

12. UNCTAD. World Investment Report 2024 : Investment Facilitation and Digital Transformation. Geneva: United Nations, 2024. URL: <https://unctad.org/publication/world-investment-report-2024>

Рекомендовані джерела неформальної освіти:

1. Освітня платформа Coursera – Circular Economy - Sustainable Materials Management. URL: <https://www.coursera.org/learn/circular-economy>

2. Освітня платформа Coursera – Supply Chain Digitization: Strategy and Design. URL: <https://www.coursera.org/learn/supply-chain-digitization-strategy-and-design>

3. Освітня платформа Coursera – System Dynamics. URL: <https://www.coursera.org/learn/system-dynamics>

4. Освітня платформа Coursera – Economics - Employment and the Labor Market (US). URL: <https://www.coursera.org/learn/economics-employment-and-the-labor-market-us>

5. Освітня платформа EdEra - Зелене світло для Землі. URL: <https://study.ed-era.com/uk/dashboard/course#!426>

6. Освітня платформа EdEra - Соціальне підприємництво та конкурентоспроможність. URL: <https://study.ed-era.com/uk/courses/course/309>